

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKŪKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

2.Ağustos.2015, Pazar - Sayfa 1
(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi
Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012
Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir
Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Ses kayıtları ve Ders notlarına
www.sifadersleri.com
adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

1. KISIM: Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'i Övmesi ve Onun Kendi Katındaki Şân ve Şerefini Açıklaması

5. FASIL: Allah Teâlâ'nın, Resûlünün Değerini Göstermek İçin Kendi Varlığını Gösteren Bazı Delillere Yemin Etmesi

Arapça Kaynak sf. 81
Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 124

Hitaptaki İncelik

Cenâb-ı Hak bu sûrenin başlangıcında en büyük yeminlerinden birini ederek, Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi ve sellem'in kâfirlerin kendisini suçladığı ve yalanladığı şeylerle hiçbir ilgisi bulunmadığını belirtmiş ve ona “Rabbinin nimeti sâyesinde, sen bir mecnûn değilsin”² diye tatlı bir üslûpla hitap ederek kendisine yönelik sevgisini dile getirmiş ve hedefinin gerçekleşeceğini haber vermiştir.

Bu güzel üslûp, karşılıklı konuşmanın en zarif şekli, sohbet âdâbının en üstün derecesidir. Sonra Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem'ine, onun için Kendi yanında hazırladığı bitip tükenmeyen nimetlerden, ardı arkası kesilmeyen, sayıya ve hesaba gelmeyen sevaplardan söz etmiş ve onu minnet altında bırakmayan bir ifâde ile “Senin için ardı arkası kesilmeyecek bir mükâfât vardır”³ buyurmuştur.

أقسم الله تعالى بما أقسم به من عظيم قسمه على تنزيه المصطفى مِمَّا
غَمَصَتْهُ^(٣) الكفرة به ، وتكذيبهم له ، وأنسه ، وبسط أمله بقوله - محسناً
خطابه - : ﴿ مَا أَنْتَ بِمَجْنُونٍ ﴾ [القلم : ٢] .

وهذه نهاية المبرّة في المخاطبة ، وأعلى درجات الآداب في المَحَاوَرَة ؛ ثم
أَعْلَمَهُ بِمَا لَهُ عِنْدَهُ مِنْ نَعِيمٍ دَائِمٍ ، وَثَوَابٍ غَيْرٍ مُنْقَطِعٍ ، لَا يَأْخُذُهُ عَدٌّ ،
وَلَا يُمْتَنُّ بِهِ عَلَيْهِ ؛ فَقَالَ [تعالى] : ﴿ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴾ [القلم : ٣] .

2. Kalem 68/2.

3. Kalem 68/3.

Muazzam Ahlâk Sâhibi

Bunlardan sonra Allah Teâlâ sevgili elçisine olan bağışlarını, ona ilettiği güzellikleri överek ve bütün bunların çok büyük şeyler olduğunu göstermek için de sözünü cümlelerin anlamını pekiştirici iki tekit harfiyle iyice güçlendirerek “Şüphesiz ki sen pek büyük bir ahlâka sahipsindir”¹ buyurmuştur.

Burada Allah Teâlâ'nın övdüğü şeyin, Resûl-i Ekrem'in kavminin yaptığı kötülöklere sabır ve tahammül göstermesi olduğunu söylemişlerdir. Nitekim Allah'ın Resûlü onlara: “Allahım! Kavmimi doğru yola ilet; çünkü onlar bilmiyorlar”² diye duâ etmiştir.³

Kimi İslâm âlimleri bu âyetteki “büyük ahlâk” ifâdesiyle “Kur'an”ın,⁴ kimi “İslâm”ın, kimi “Resûl-i Ekrem'in güzel huylarının” kastedildiğini, kimi de Resûl-i Ekrem'e “Senin tek hedefin Allah'tır” demek istendiğini söylemişlerdir.

Sûfî âlim Ebû Bekir el-Vâsıtî⁵ (v. 331/942) şöyle demiştir:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Cenâb-ı Hakk'ın kendisine bağışladığı nimetleri pek güzel bir edâ ile karşıladığı için Allah Teâlâ onu övmüş ve bu sebeple onu diğer varlıklara üstün tutmuştur. Çünkü Kâinâtın Rabbi Resûl-i Ekrem'ini böyle bir ahlâk ile yaratmıştır.

ثم أثنى عليه بما منحه من هباته ، وهداهُ إليه ، وأكّد ذلك تميماً للتمجيد ،
بحَرْفِي التأكيد ؛ فقال [تعالى]: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ [القلم: ٤] . قيل:
القرآن . وقيل : الإسلام . وقيل : الطَّبِيعُ الكريم . وقيل : ليس لك همة إلا الله .

قال الواسطي : أثنى عليه بِحُسْنِ قَبُولِهِ لِمَا أَسَدَاهُ إِلَيْهِ مِنْ نِعَمِهِ ، وَفَضَّلَهُ
بِذَلِكَ عَلَى غَيْرِهِ ؛ لِأَنَّهُ جَبَلَهُ عَلَى ذَلِكَ الْخُلُقِ (١١/ب) فسبحان اللطيف الكريم ،
المحسن الجواد الحميد ، الذي يَسِّرُ لِلْخَيْرِ وَهْدَى إِلَيْهِ ، ثم أثنى على فاعله ؛

1. Kalem 68/4.

2. Buhârî, Enbiyâ 54, nr. 3477; Müslim, Cihâd 105, nr. 1792.

3. Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 96.

4. Hz. Âişe, “Resûlullah'ın ahlâkı Kur'an idi” demiştir (Müslim, Mûsâfirîn 139, nr. 746).

5. Ebû Bekir el-Vâsıtî hakkında bilgi için bk. I, 109.

وَجَازَاهُ عَلَيْهِ ؛ سُبْحَانَهُ ، مَا أَغْمَرَ نَوَالَهُ ^(۱) ! وَأَوْسَعَ إِفْضَالَهُ ! ثُمَّ سَلَّمَ عَنْ قَوْلِهِمْ
بَعْدَ هَذَا بِمَا وَعَدَهُ بِهِ مِنْ عِقَابِهِمْ ^(۲) ، وَتَوَعَّدَهُمْ بِقَوْلِهِ ﴿ فَسَبِّحْهُ وَبَيِّضْهُ ﴾
يَا أَيُّكُمْ الْمَفْتُونُ ﴿ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾
[القلم : ۵ ، ۷] .

Resûlünü Teselli Edişi

Yarattıklarının ihtiyacını bilip karşılayan, cömertliği ve ihsânı her şeyi kucaklayan, kullarına bol bol sevap veren, her türlü hamde lâayık olan, hayra giden yolu kolaylaştıran, kullarını o yola ileten, sonra da o yolda gidenleri övüp ödüllendiren Allah her türlü kusurdan münezzehtir. O her kusurdan münezzehtir olan Allah'ın ihsânı ne kadar da bol, nimetleri herkesi ne kadar da kuşatıcıdır! Bu övgülerden sonra, Resûl-i Ekrem'e: "Yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler. Akıldan yoksun olan hanginizmiş? Yolundan sapanları Rabbin çok iyi bilir; doğru yolda olanları en iyi bilen de O'dur."¹ buyurmuş, düşmanlarını sarfettiği saygısızca sözler dolayısıyla cezâlandıracağını belirterek Resûlünü teselli etmiştir.

1. Kalem 68/5-7.

ثم عطف بعد مدحه على ذمّ عدوّه ، وذكر سوء خلقه ، وعدّ معايبه ، متولّياً
ذلك بفضلّه ، ومُتّصراً لنبيه ؛ فذكر بضع عشرة خصلةً من خصال الذمّ فيه
بقوله : ﴿ فَلَا تُطِيع الْمُكْذِبِينَ ﴾ (٨) وَدُّوا لَوْنُذَهُنْ فَيَكْذِبُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾
هَمَزٍ مَّشَامٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَاجٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَيْمٍ ﴿١٢﴾ عَتَلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ
وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ [القلم : ٨ ، ١٥].

ثم ختم ذلك بالوعيد الصادق لتمام (٣) شقائه ، وخاتمة بواره (٤) بقوله :
﴿ سَنَسُفُّهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴾ [القلم : ١٦] . فكانت نُصْرَةُ اللَّهِ لَهُ أَتَمَّ مِنْ نَصْرَتِهِ لِنَفْسِهِ ،
وَرُدُّهُ تَعَالَى عَلَى عَدُوِّهِ أَبْلَغُ مِنْ رُدِّهِ ، وَأَثْبَتُ فِي دِيْوَانِ مَجْدِهِ .

Düşmanlarını Tehdit Edişİ

Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem'ini övdükten sonra, onun üstünlüğünü belirtmek ve savunmasını bizzat üstlenmek sûretiyle düşmanını² yermeye, onun kötü huylarını saymaya, ayıplarını bir bir ortaya dökmeye başladı ve o düşmanda bulunan on kadar fenalığı şöyle zikretti:

“Hakkı yalanlayanlara itâat etme. Onlar kendilerine yumuşak davranmanı isterler, tâ ki onlar da sana yumuşak davransınlar. Uyma sen çok yemin edene, aşağılık kimseye. Durmadan başkasını çekiştirip söz taşıyana. Hayra engel olana, haddini aşana, çok günahkâr olana. Kaba ve katı kalpli olup üstelik bir de soysuz olana. Malları, oğulları var diye onlara uyma. Ona âyetlerimiz okunduğunda, “Bunlar eskilerin efsâneleri” der.”³

Cenâb-ı Hak: “Biz onun burnunu sürteceğiz.” (Kalem 68/16) şeklindeki kesin bir tehditle Peygamber düşmanlarının kötülüklerini sayıp dökmeyi bitirmiş, artık onların yapacağı bir fenalık kalmadığını, korkunç âkıbetlerinin de gelip çattığını belirtmiştir. Böylece Allah Teâlâ Resûlünü, onun kendini savunmasından daha mükemmel savunmuş; Cenâb-ı Mevlâ'nın Resûl-i Ekrem'i desteklemesi, onun düşmanlarını kendi başına yenmesinden daha güzel sonuç vermiş ve Peygamber-i Zîşân'ın şeref divanındaki yerini daha da sağlamlaştırmıştır.

2. “Resûl-i Ekrem'in düşmanı” ifadesiyle, isim vermeden bütün düşmanları kastedilmiş olabileceği gibi, onun en önde gelen düşmanlarından Ahnes ibni Şerîk, Velîd ibni Mugîre, Ebû Cehil ve Utbe ibni Rebîa'dan birinin kastedilmiş olabileceği de söylenmiştir (Aliyyü'l-Kârî, Şerhu's-Şifâ, I, 98).

3. Kalem 68/8-15.

الفصل السادس

فِي مَا وَرَدَ مِنْ قَوْلِهِ تَعَالَى فِي جَهَّتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
مَوْرِدَ الشَّفَقَةِ وَالْإِكْرَامِ

قال تعالى: ﴿طه﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿طه : ١ ، ٢﴾ .

قيل: ﴿طه﴾: اسم من أسمائه عليه السلام، وقيل: هو اسم الله، وقيل:
معناه يا رجل! وقيل: يا إنسان! وقيل: هي حروف مُقَطَّعَةٌ لِمَعَانٍ.

وقال الواسطي: أراد: يا طاهر! يا هادي! وقيل: هو أمرٌ من الوطاء. والهاءُ
كناية عن الأرض. أي: اعتمد على الأرض بقدميك، ولا تُتْعِبْ نَفْسَكَ
بالاعتماد على قدم واحدة^(١)، وهو قوله تعالى: ﴿طه﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿طه : ١ ، ٢﴾ .

6. Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'ine Olan Şefkati ve Ona Verdiği Değer

Cenâb-ı Mevlâ şöyle buyurmuştur:

﴿طه﴾. مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى “Tâ Hâ! Biz bu Kur'an'ı sana güçlük çekesin diye indirmedik.”⁴

“Tâ Hâ”nın Mânaları

“Tâ Hâ” ifâdesi, kimi âlimlere göre Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem isimlerinden biri, kimine göre de Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden biridir.¹ Kimilerine göre de Allah Teâlâ bu ifâde ile Peygamberine: “Ey erkek adam!” veya “Ey insan!” diye hitap etmektedir. Yahut “Tâ Hâ” bazı özel mânaları ifâde eden hurûf-ı mukattaa'dan biridir.

Sûfî âlim Ebû Bekir el-Vâsıtî (v. 331/942) şöyle demiştir: “Tâ” harfi ile Esmâ-i hüsnâ'dan Tâhir, “Hâ” harfi ile de Hâdî ismi kastedilmiş, Allah Teâlâ Resûl-i Ekrem'ine “Ey Tâhir, ey Hâdî” diye hitap etmiştir.

Kimine göre de “Tâ”, “ayağıyla bir yere basmak” (vat') fiilinden emir, “Hâ” da yeryüzünden kinâye olup “Tâ Hâ”, gece namazı kılarken iki ayağını birden yere bas, yalnız bir ayağının üzerinde durup da kendini yorma, demektir; nitekim “Biz bu Kur'an'ı sana güçlük çekesin diye indirmedik” âyeti de bunu göstermektedir.

4. Tâhâ 20/1-2.

1. Tefsirlerde İbni Abbâs'ın bu görüşte olduğu söylenmektedir.

نزلت الآية فيما كان النَّبِيُّ ﷺ يتكَلَّفُهُ مِنَ السَّهَرِ والتعب وقيام الليل .

“Tâ Hâ”nın Sebeb-i Nüzûlü

Bu âyet-i kerîme Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in gece namazı kılmak için uykusuz kalması ve kendini iyice yorması üzerine nâzil olmuştur.

Resûl-i Ekrem Efendimiz geceleri uykusunu bölüp kal-kar, ayakları şişinceye kadar ibâdet ederdi. Bir gün Âişe annemiz ona:

“Allah senin geçmişte yaptığın, gelecekte yapabileceğin bütün hatâlarını bağışladığı hâlde, kendini niçin bu ka-dar yoruyorsun?” diye sordu. Peygamber Efendimiz de:

“Bu lütuflarından dolayı Allah’a çok şükreden bir kul ol-mayayım mı?” diye cevap verdi.²

Tâbiîn râvilerinden Rebî' bin Enes³ (v. 139/756) şöyle demiştir: “Resûl-i Ekrem namaz kılariken, kıyâmda vücûdunun ağırlığını bir ayağına verir, ötekini kaldırır. Bunun üzerine Cenâb-ı Mevlâ ona: “Tâ Hâ!” diye hitap etti. Yani “Ey Muhammed ayağını yere bas!”

﴿طه. مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ. إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ. تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَىٰ﴾

“Biz bu Kur'an'ı sana güçlük çekesin diye indirmedik. Onu Allah'tan korkan kimselere bir öğüt olsun diye indirdik. O Kur'an, yeri ve o yüce gökleri yaratan tarafından parça parça indirilmiştir.”¹

٢٩ - أخبرنا القاضي أبو عبد الله: محمد بن عبد الرحمن ، وغيث واحد ، عن القاضي أبي الوليد الباجي إجازة ، ومن أصله نقلت ؛ قال: حدثنا أبو ذرّ الحافظ ، قال: حدثنا أبو محمد الحموي ، حدثنا إبراهيم بن خزيمة الساشي قال: حدثنا عبد بن حميد ، حدثنا هاشم بن القاسم ، عن أبي جعفر ، عن الربيع بن أنس ؛ قال: كان النبي ﷺ إذا صلى قام على رجل واحدة^(٢) ورفع الأخرى ؛ فأنزل الله تعالى: ﴿طه﴾ يعني: طأ الأرض ، يا محمد! ﴿مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ﴾ (١/١٢) الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَىٰ ﴿٤﴾ [طه: ٢ ، ٤].

2. Buhârî, Teheccüd 6, nr. 1130, Tefsîr 48/2, nr. 4837; Rikâk 20, nr. 6471; Müslim, Münâfikîn 79-81, nr. 2819-2820.

3. Ebû Hâtim Rebî' bin Enes el-Bekrî el-Basrî, güvenilir bir muhaddis olup Şîa taraftarı olmakla suçlanmıştır.

1. Tâhâ 20/2-4.

ولا خفاء بما في هذا كله من الإكرام وحسن المعاملة .
وإن جعلنا ﴿طه﴾ من أسمائه عليه السلام كما قيل ، أو جعلت قسماً لحق
الفصل بما قبله .

ومثل هذا من نمط^(٤) الشفقة^(٥) والمبرة قوله تعالى: ﴿فَلَعَلَّكَ بَدِيعٌ نَفْسَكَ
عَلَىٰ آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا﴾ [الكهف: ٦] أي: قاتل نفسك لذلك
غضباً ، أو غيظاً ، أو جزعاً .

ومثله قوله تعالى أيضاً: ﴿لَعَلَّكَ بَدِيعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ [الشعراء: ٣] ثم
قال: ﴿إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ﴾ [الشعراء: ٤] .

Yukarıdan beri zikrettiğimiz âyet ve hadislerde Allah Teâlâ'nın, Resûlü'ne verdiği değer ve güzel muâmele açıkça görülmektedir.

Eğer yukarıda geçtiği gibi “Tâ Hâ”nın, Resûl-i Ekrem'in isimlerinden biri olduğunu veya Allah Teâlâ'nın onun adına yemin ettiğini söylersek, o zaman bu bahsin bundan önceki beşinci faslın devamı olduğunu, yani burada da Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'inin kendi katındaki değerini ortaya koyduğunu ileri sürmüş oluruz.

Şefkat ve Merhamet İfâdeleri

“Sen, onlar bu Kur'an'a inanmıyorlar diye, arkalarından üzülererek neredeyse kendini helâk edeceksin!”² âyeti de Allah Teâlâ'nın Resûl-i Ekrem'ine olan şefkatini ve merhametini göstermektedir. Yani Allah Teâlâ, Peygamber Efendimiz'e seslenerek, kâfirler Kur'an-ı Kerîm'e îmân etmiyorlar diye onlara kızıp öfkelenildiğin ve aşırı derecede üzüldüğün için neredeyse kendini öldüreceksin demektedir.

Cenâb-ı Hakk'ın Resûlullah'a beslediği şefkati ve ona verdiği değeri gösteren âyet-i kerîmelerden biri şudur: ﴿لَعَلَّكَ بَدِيعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ “Onlar îmân etmiyorlar diye neredeyse kendini helâk edeceksin.”³ Bu âyetin hemen ardından Resûlünü teselli ederek şöyle buyurmaktadır: “Biz dilesek onlara gökten bir mucize indiririz, onlar da buna boyun eğmek zorunda kalırlar.”⁴

2. Kehf 18/6.

3. Şuarâ 26/3.

4. Şuarâ 26/4.

وَمِنْ هَذَا الْبَابِ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٤﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٥﴾ [الحجر: ٩٤، ٩٥].

وقوله تعالى: ﴿وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ [الأنعام: ١٠].

قال مكي: سلاه الله تعالى^(١) بما ذكر ، وهوّن عليه ما يلقي من المشركين ، وأعلمه أنّ من تهادى على ذلك يحلّ به ما حلّ بمن قبله .

ومثل هذه التسلية قوله تعالى: ﴿وَإِنْ يَكْذِبُواكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ﴾ [فاطر: ٤].

Yine şu âyet de Cenâb-ı Mevlâ'nın Nebiyy-i Ekrem'e duyduğu şefkat ve merhameti ortaya koymaktadır:

﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ. وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ

“Sana emredileni açıkça söyle! Müşriklere aldırma! Elbette Biz seninle alay eden o müşriklerin hakkından geliriz. Onlar Allah'tan başka bir ilâh daha kabul edenlerdir; ama yakında başlarına gelecekleri öğrenecekler. Onların söyledikleri yüzünden canının sıkıldığını elbette biliyoruz.”¹

Şu âyet-i kerîme de böyledir: ﴿وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ “Elbette senden önce de birçok peygamberle alay edilmişti; fakat alay ettikleri gerçek, alay edenleri dört bir yandan kuşatıp mahvetmişti.”²

Teselli Cümleleri

Endülüslü kırâat âlimi Mekkî bin Ebî Tâlib (v. 437/1045) şöyle demiştir: Allah Teâlâ bu âyetlerle Resûlünü teselli etmiş, böylece onun müşriklerden gördüğü sıkıntıları hafifletmiş ve bundan sonra onunla kim alay edecek olursa, daha önceki peygamberlerle alay edenlerin başına gelenlerin onların da başına geleceğini bildirmiştir.

Şu âyet-i kerîmelerde de Allah Teâlâ Resûlünü teselli etmektedir: ﴿وَإِنْ يَكْذِبُواكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ﴾، وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ “Eğer seni yalanlıyorsa, bilesin ki senden önceki peygamberler de yalanlanmıştı.”³

1. Hicr 15/94-97.

2. En'âm 6/10.

3. Fâtır 35/4.

وَمِنْ هَذَا قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجُنٌّ﴾ [الذاريات: ٥٢].

عَزَّاهُ اللَّهُ [تَعَالَى] بِمَا أَخْبَرَهُ (٢) بِهِ عَنْ الْأَمَمِ السَّالِفَةِ وَمَقَالِهَا لِأَنْبِيَائِهِمْ قَبْلَهُ ، وَمِخْتَتَمِهِمْ بِهِمْ ؛ وَسَلَّاهُ بِذَلِكَ عَنْ (٣) مُحْتَتِّهِ بِمِثْلِهِ مِنْ كَفَّارِ مَكَّةَ ، وَأَنَّهُ لَيْسَ أَوَّلَ مَنْ لَقِيَ ذَلِكَ ، ثُمَّ طَيَّبَ نَفْسَهُ ، وَأَبَانَ عُدْرَةَ بِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿فَتَوَلَّ عَنْهُمْ﴾ [الذاريات: ٥٤] أَي: أَعْرِضَ عَنْهُمْ ؛ ﴿فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ﴾ [الذاريات: ٥٤] ؛ أَي: فِي أَدَاءِ مَا بَلَّغْتَ وَابْلَاغِ مَا حُمِّلْتَ .

وَمِثْلُهُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا﴾ [الطور: ٤٨] أَي: اصْبِرْ عَلَى أَذَاهُمْ ، فَإِنَّكَ بِحَيْثُ نَرَاكَ وَنَحْفَظُكَ .

سَلَّاهُ اللَّهُ [تَعَالَى] بِهَذَا فِي آيٍ كَثِيرَةٍ مِنْ هَذَا الْمَعْنَى .

“Şimdi oldugu gibi, onlardan öncekilere de ne zaman bir peygamber gelse ona mutlaka ya büyücü demişlerdi, veya deli.”⁴

Allah Teâlâ, geçmiş ümmetlerin kendi peygamberlerine yaptıkları sözlü hakaretlerden ve verdikleri sıkıntılardan bahsetmek sûretiyle Resûl-i Ekrem'ine sabrı tavsiye etmiş ve kendisinin bu eziyetleri görenlerin ilki olmadığını ifâde ederek Mekkeli kâfirlerden gördüğü benzeri sıkıntılardan

dolayı onu teselli etmiştir. Daha sonra da: ﴿فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ﴾ “Sen onlarla tartışmaktan vazgeç; yola gelmiyorlar diye kınanmazsın”¹ diyerek bildirmesi gerekeni duyurmuş, onun üstlendiği görevi hakkıyla yapmak hususunda hiçbir kusuru bulunmadığını belirterek gönlünü hoş etmiştir.

Cenâb-ı Hakk'ın peygamberini teselli ettiği âyetlerden biri de şudur: ﴿وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا﴾ “Rabbinin hükmü erişinceye kadar sabret. Sen Bizim gözetimimiz altındasın.”² Allah Teâlâ bu âyette Resûl-i Ekrem'ine, sen gözümüzün önünde ve himâyemiz altında bulunmaktasın; bu sebeple onların sana vereceği sıkıntılara katlan, buyurmaktadır.

Cenâb-ı Mevlâ bu ve benzeri daha birçok âyet-i kerîmede Peygamber'ine sabrı tavsiye ederek onu koruyacağını bildirmiş ve teselli etmiştir.

4. Zâriyât 51/52.

1. Zâriyât 51/54.

2. Tûr 52/48.